Lieta Nr. C16047114

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Jēkabpilī 2014.gada 11.augustā

Jēkabpils rajona tiesas tiesnesis V.Muižnieks,

izskatotrakstveida procesā AS /Nosaukums A/, vienotais reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, maza apmēra prasībā pret /pers. A/, personas kods /personas kods/, par naudas piedziņu,

k o n s t a t ē j a

2013.gada 12.jūlijā starp AS /Nosaukums A/ (turpmāk – „prasītājs") un /pers. A/ (turpmāk – „atbildētājs") noslēgts aizdevuma līgums Nr.58-198712 (turpmāk – „aizdevuma līgums"), pamatojoties uz kuru, prasītājs 12.07.2013. izsniedza atbildētājam kredītu 142,29 *euro* (100 Ls) apmērā. Tādā veidā prasītājs savas saistības pret atbildētāju izpildīja. Atbilstoši līgumam, puses vienojās, ka samaksa par kredīta izmantošanu ir 17% mēnesī, kredīta atmaksas termiņš – 2013.gada 12.oktobris.

Atbildētājs savas saistības nav izpildījis, kredīta atmaksu nav uzsācis.

Prasītājs lūdz piedzīt no atbildētāja izsniegtā, bet neatmaksātā kredīta summu Ls 100, procentus par kredīta izmantošanu Ls 34,57, līgumsodu Ls 98,13, kā arī un tiesāšanās izdevumus un paredzēt tiesības saņemt 6% gadā no parāda summas par laiku līdz sprieduma izpildei. Lūdz lietu izskatīt rakstveida procesā.

2014.gada 7.janvārī atbildētājam nosūtīts prasības pieteikums un noteikts paskaidrojumu iesniegšanas termiņš līdz 2014.gada 5.februārim. Līdz sprieduma taisīšanai lietā atbildētājs rakstveida paskaidrojumus nav iesniedzis. Nav pieteicis lūgumu lietu izskatīt tiesas sēdē.

Civilprocesa likuma 250.^{25} panta pirmā daļa nosaka, ka, ja puses nelūdz lietas iztiesāšanu tiesas sēdē vai tiesa neuzskata par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē, lietas par maza apmēra prasībām tiesa izskata rakstveida procesā, savlaicīgi paziņojot pusēm par datumu, kad sprieduma norakstu varēs saņemt tiesas kancelejā.

Novērtējot lietā esošos un pārbaudītos pierādījumus, tiesa atzīst, ka prasība par naudas piedziņu ir pamatota un apmierināma daļēji.

Tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējiem pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kā to nosaka Civillikuma (turpmāk – CL) 1587.pants un katrai pusei ir pret otru prasības tiesības par līguma izpildīšanu atbilstoši CL 1590.pantam.

Prasītājs ir iesniedzis pierādījumus par saistības pastāvēšanu, saskaņā ar 2013.gada 12.jūlija noslēgto aizdevuma līgumu Nr.58-198712 (lietas 9.-13.lapa), maksājumu grafiku (lietas 14.lapa) un aizdevuma izsniegšanu (lietas 15.lapa). Saskaņā ar aizdevuma līgumā ietverto kases izdevumu orderi Nr.1251 izmaksu orderi, atbildētājs ir saņēmis aizdevumu Ls 100.

Saskaņā ar CL 1943.pantu ir noteikts aizņēmēja pienākums atdot pilnu aizdevuma summu. CL 1946.pants paredz tiesības noteikt procentus par aizdevuma lietošanu. Saskaņā ar CL 1756.pantu, pienākums maksāt procentus pamatojas vai nu uz tiesisku darījumu vai uz likumu. Saskaņā ar aizdevuma līguma pamatnosacījumiem procentu likme noteikta 5% mēnesī. Tiesa atzīst, ka aprēķinātais procentu parāds atbilst līgumā noteiktajam un prasītāja prasījums par procentu 49,19 *euro* (Ls 34,57) apmērā piedziņu ir pamatots un apmierināms.

Prasītājs lūdz piedzīt arī pielīgto līgumsodu Ls 98,13 par laiku no 13.08.2013. līdz 19.12.2013. Šāda saistība pamatota ar aizdevuma

līguma 4.1.punktu. Prasītājs norāda, ka tas paredz maksāt līgumsodu 1% apmērā no savlaicīgi neveiktās kredīta pamatsummas par katru kavējuma dienu.

Saskaņā ar aizdevuma līguma 4.1.punktu, procentu samaksas, Kredīta summas atmaksas nokavējuma vai citu izdevumu atlīdzības atmaksas nokavējuma gadījumā, atbildētājs maksā līgumsodu „1% (viens procents) apmērā no neatmaksātās aizdevuma pamatsummas." (lietas 11.lapa).

Saskaņā ar Civillikuma 1716.panta trešo daļu (*panta redakcijā, kas bija spēkā līdz 01.01.2014.*) līgumsods ir pametums, ko kāds uzņemas ciest sakarā ar savu saistību, ja viņš šo saistību neizpildītu, neizpildītu pienācīgi vai neizpildītu īstā laikā (termiņā).

Senāta Civillietu departaments atzinis, ka jautājums par līgumsoda samērīgumu un taisnīgumu konkrētos apstākļos ir tāds jautājums, kas sakarā ar likuma tieša norādījuma trūkumu ir izlemjams pēc tiesas ieskata saskaņā ar CPL 5. panta norādīto taisnības apziņu un vispārīgiem tiesību principiem *(Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 14. maija spriedums lietā Nr.SKC-212, 16. un 17. punkts - http://at.gov.lv/lv/info/ archive /department1/2008/).* Teorijā arī tiek norādīts, ka ir pamats veikt līgumsoda novērtēšanu no labas ticības un labu tikumu viedokļa saskaņā ar CL 1.pantu. *(K. Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata.- Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2006, 130.lpp).*

Arī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (turpmāk- „PTA likums") 6.panta vienpadsmitā daļa nosaka tiesas tiesības un pienākumu izvērtēt šādus nosacījumus: „Tiesa, izšķirot strīdu vai veicot citas no ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja un patērētāja noslēgtā līguma izrietošās procesuālās darbības, izvērtē līguma noteikumus un strīda atrisināšanai attiecībā uz patērētāju nepiemēro līgumā ietvertos netaisnīgos noteikumus."

Saskaņā ar minētā panta ceturto daļu „Novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus."

Saskaņā ar PTA likuma 1.panta definīciju atbildētāja, attiecībās ar prasītāju, šajā gadījumā uzskatāma par patērētāju.

Saskaņā ar PTA likuma 6.panta trešo daļu līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apsprieduši, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. No minētās tiesību normas izriet, ka būtiska neatbilstība līgumā noteiktajās līgumslēdzēju tiesībās un pienākumos ir arī līgumslēdzēju vienlīdzības principa pārkāpums. Tādējādi tiesa secina, ka netaisnīgi noteikumi ir tādi neapspriesti noteikumi, kas neatbilst pušu tiesiskās vienlīdzības principam par sliktu patērētājam

PTA likuma 6.panta sestā daļa noteic, ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi.

Tiesas ieskatā, no minētās tiesību normas izriet, ka par apspriestiem līguma noteikumiem ir atzīstams tāds līguma noteikums, par kuru līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi. Turklāt, saskaņā ar PTA likuma 6.panta septīto daļu, ja pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt.

Par apspriestu līguma noteikumu ir atzīstams tāds līguma noteikums, par kuru līgumslēdzēji savstarpēji apmainoties viedokļiem ir vienojušies. Prezumējams, ka iepriekš sastādīta tipveida līguma noteikumi ir savstarpēji neapspriesti. Teorētiska iespēja apspriest katru līguma noteikumu nepierāda, ka apspriešana konkrētajā gadījumā ir notikusi. Līdz ar to, ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojumu sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt (*Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006. gada 7. marta spriedums Lietā Nr. SKA – 59, 14. punkts).* Tiesa uzskata, ka iepriekš minētais pilnībā attiecas uz starp pusēm noslēgto aizdevuma līgumu, kas pēc sava satura un formas uzskatāms par standartlīgumu.

Saskaņā ar Civillikuma 1716.panta trešo daļu (*panta redakcijā, kas bija spēkā līdz 01.01.2014.*) līgumsods ir pametums, ko kāds uzņemas ciest sakarā ar savu saistību, ja viņš šo saistību neizpildītu, neizpildītu pienācīgi vai neizpildītu īstā laikā (termiņā).

Piemērojot šo normu burtiski un formāli aizdevuma līguma 4.1.punktā noteiktajam līgumsodam 1% dienā no kavētā maksājuma summas, jānonāk pie secinājuma, ka parādnieks labprātīgi uzņēmies nenoteiktā laikā ciest neierobežotas mantiskas sekas atlīdzinot kreditoram pat līdz 365 % gadā no parāda summas.

Kaut arī CL tieši neaizliedz līgumsoda noteikšanu procentuālā izteiksmē, ir jābūt saprātīgām robežām, kuru noteikšana attiecīgos ekstremālos gadījumos kļūst par tiesas kompetenci, lietojot par mērauklu taisnīguma un samērīguma principus. *(Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 14. maija spriedums Lietā Nr. SKC – 212, 14. punkts).*

Tiesa atzīst, ka noteiktais līgumsods 1% no kavēto maksājumu summas par katru nokavējuma dienu, vairākkārtīgi pārsniedz gan likumisko procentu likmi, gan banku aizdevumu procentu likmi un rentabilitāti, gan vispār saprātīgu kapitāla pieaugumu. Tādejādi atbildētājam kā patērētājam tiek radītas nesamērīgas sekas par nodibināto saistību un pārsniedz saprātīgas civiltiesiskas atbildības apmērus (kas tagad noteikti 10% apmērā).

Līgumsoda aprobežošana ar aizdevuma pamatsummas apmēru, nenovērš tā ekonomiski nesamērīgo ietekmi uz parādnieka mantiskajām interesēm. Nesamērību apliecina secināms fakts, ka pamatparāda apmēru līgumsods sasniegtu jau pēc 100 kavējuma dienām.

Izvērtējot līgumsoda samērīgumu tiesa ņem vērā arī citus saistības apsvērumus. Pats saistības veids (aizdevums) un izpildes kārtība ļauj prezumēt, ka prasītājam papildus zaudējumi no tā izpildes nav radušies. Arī pieteikumā uz tādiem nav norādīts. Prasītājs vienlaicīgi prasa arī līguma izpildījumu.

Turklāt arī līgumsoda aprēķināšana ir prettiesiska un netaisnīga. Līgumsods rēķināts par laiku no 13.08.2013. līdz 19.12.2013., lai gan aizdevuma atmaksas termiņš beidzās 2013.gada 12.oktobrī. Prasītājs nav norādījis apsvērumus līgumsoda piedziņai līdz 19.12.2013.

Kā jau minēts, līgumā noteiktais aizdevuma atmaksas termiņš beidzās 2013.gada 12.oktobrī. Tātad, saskaņā ar CL 1716.pantu un 1724.pantu, izbeidzas arī līgumsods sakarā ar uzņemto saistību. Tas nozīmē, ka kreditoram nav tiesību pēc tā vēl piemērot un prasīt līgumsoda piedziņu. Līdzīgs secinājums norādīts arī Senāta judikatūrā analizējot aizdevuma tiesisko attiecību izbeigšanos. „No iepriekš norādītā izriet, ka vairs nepastāv līgumisks (juridisks) pamats piemērot bijušā līguma noteikumus par līgumiskajiem procentiem un līgumsodu. Prasītājam bez šaubām ir tiesības saņemt kredīta nedzēsto pamatsummu, kā arī procentus un līgumsodu, kas uzkrājušies līdz līguma izbeigšanas brīdim, un tā kā tas ir kapitāls, kas atrodas pie citas personas – tad no līguma izbeigšanas brīža arī likumiskos procentus saskaņā ar Civillikuma 1753.pantu. Likumisks (likumā noteikts) līgumsods šādā situācijā Civillikumā nav noteikts." *(Senāta Civillietu departamenta 2013. gada 30.janvāra spriedums lietā Nr. SKC –644, 6.3.punkts).*

Prasībā norādīts uz saistību maksāt līgumsodu 1% apmērā no savlaicīgi neveiktās kredīta pamatsummas par katru kavējuma dienu. Taču aizdevuma līguma 4.1.punkts neparedz šādu nosacījumu – tajā līgumsods paredzēts tikai kā vienreizējs maksājums.

PTA likuma 6.panta trešās daļas 4.punkta nosacījumi – par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatot noteikumus, kas uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu vai citu kompensāciju par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai ņemot vērā citus apstākļus.

Judikatūrā atzīts, ka no PTA likuma 6.panta trešās daļas nosacījumiem izriet, ka būtiska neatbilstība līgumā noteiktajās līgumslēdzēju tiesībās un pienākumos ir arī līgumslēdzēju vienlīdzības principa pārkāpums. Secināts, ka netaisnīgu noteikumu viena no pazīmēm ir tā neatbilstība vienlīdzības principam. Konstatējot, ka noteikums ir netaisnīgs, tiek atzīta arī noteikuma neatbilstība pušu tiesiskās vienlīdzības principam. Tādējādi netaisnīgi noteikumi ir tādi neapspriesti noteikumi, kas neatbilst pušu tiesiskās vienlīdzības principam par sliktu patērētājam *(Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr. SKA-59, 13.1. un 13.5. punkts)*

Saskaņā ar PTA likuma 5.panta otrās daļas 5.punkta nosacījumiem, līguma noteikumi ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, ja tie patērētāju nostāda neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām.

Saskaņā ar PTA likuma 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.

Saskaņā ar PTA likuma 6.panta astoto daļu ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja un patērētāja noslēgtajā līgumā ietvertie netaisnīgie noteikumi nav spēkā no līguma noslēgšanas brīža, bet līgums paliek spēkā, ja tas var pastāvēt arī turpmāk, kad izslēgti netaisnīgie noteikumi.

Tādējādi aizdevuma līguma 4.1.punkts uzskatāms par netaisnīgu, kā arī tas nostāda patērētāju neizdevīgākā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām, tātad pārkāpj pušu tiesiskās vienlīdzības principu.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka atbildētājam kā patērētājam piemērots neproporcionāli liels līgumsods un ir pamats piemērot PTA likuma 6.panta vienpadsmitās daļas nosacījumus.

Saskaņā ar PAT likuma 6.panta vienpadsmitās daļas nosacījumiem, strīda atrisināšanai attiecībā uz patērētāju (atbildētāju) tiesa nepiemēro līgumā ietvertos netaisnīgos noteikumus – aizdevuma līguma 4.1.punktu, atzīstot to par spēkā neesošu no līguma noslēgšanas brīža.

Saskaņā ar CPL 41.panta pirmo daļu, pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam - proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

Kopējā prasītāja samaksāto tiesas izdevumu summa ir 75,84 *euro* ((Ls 53,30) valsts nodeva par prasības pieteikumu Ls 50, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi Ls 3,30). Prasība apmierināta 191,48 *euro* apmērā, kas ir 58% no celtās prasības summas. Tāpēc no atbildētāja par labu prasītājam piedzenama samaksātā tiesas izdevumu daļa 43,99 *euro*. Kopējā ar lietas izskatīšanu saistīto pasta izdevumu summa ir 6,20 *euro*, prasītāja apmaksātā summa 4,70 *euro*. Tādejādi valsts labā no atbildētāja piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie pasta izdevumi 1,50 *euro*.

Civillikuma 1765.panta otrā daļa nosaka, ka līguma attiecībās, kurās piedalās patērētājs likumisko procentu apmērs ir seši procenti no simta gadā. Saskaņā ar šī panta ceturtās daļas nosacījumiem, procenti aprēķināmi tikai no paša kapitāla. Tādejādi prasītājam, saskaņā ar CPL 195.pantu ir nosakāmas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt 6% no pamatparāda summas 142,29 *euro* (Ls 100).

Euro ieviešanas kārtības likuma 4.pantā noteikts, ka sākot ar euro ieviešanas dienu, latos izteiktu iesākto, bet nepabeigto (neizpildīto) tiesisko instrumentu kopsummu konvertē euro, ievērojot Padomes noteikto maiņas kursu un šā likuma 6.pantā noteiktos noapaļošanas principus. Atbilstoši minētajam Eiropas Savienības Ekonomisko un finanšu jautājumu padomes 2013.gada 9.jūlija lēmumam par Latvijas uzņemšanu eirozonā neatsaucami fiksētais pārejas kurss no lata uz euro ir 1 EUR=0,702804 LVL.

Pamatojoties uz teikto un saskaņa ar Civilprocesa likuma 41., 42., 190., 195. un 204[1]. pantu, tiesa

n o s p r i e d a

1. Prasību apmierināt daļēji.

2. Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, par labu AS /Nosaukums A/, vienotais reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/:

– pamatparādu 142,29 *euro* (Ls 100),

– nokavējuma procentus 49,19 *euro* (Ls 34,57),

– samaksāto tiesas izdevumu daļu 43,99 *euro*,

kopā **235,47 *euro***

3. Nepiemēro līgumā ietvertos netaisnīgos noteikumus – aizdevuma līguma 4.1.punktu, atzīstot to par spēkā neesošu no līguma noslēgšanas brīža.

4. Noraidīt prasību daļā par līgumsoda piedziņu 139,63 *euro* apmērā

5. Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 1,50 *euro*.

6. Noteikt AS /Nosaukums A/ tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no atbildētāja /pers. A/ likumiskos 6% gadā no pamatparāda summas 142,29 *euro* (Ls 100).

7. Spriedums labprātīgai izpildei noteikt 10 dienu termiņu no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

8. Prasītāja labā piedzenamo naudas summas samaksa veicama AS ABLV Bank, kods: SWIFT: AIZK LV 22, konta numurs Nr.LVO3AIZK0000010014781, kods NDEALV2X.

Par spriedumu var iesniegt apelācijas sūdzību 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas. Apelācijas sūdzība adresējama Zemgales apgabaltiesai un iesniedzama Jēkabpils rajona tiesā. Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā, ja pastāv kāds no Civilprocesa likuma 440.[2] pantā noteiktajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem.

Tiesnesis V.Muižnieks